

THEMADOCUMENT

Samenwerken aan een kansrijke start

Samenwerken aan een kansrijke start

‘Alle kinderen een kansrijke start’, dat is het doel van het landelijke actieprogramma Kansrijke Start van het ministerie van VWS. Een belangrijke doelgroep zijn (aanstaande) ouders in een kwetsbare situatie. Zij hebben soms extra ondersteuning nodig bij bewust en gezond zwanger worden, een gezonde zwangerschap, en veilig ouderschap. Lokale en regionale samenwerking in coalities vormt een rode draad in het landelijke actieprogramma Kansrijke Start.

Pharos ondersteunt gemeenten bij het bouwen en versterken van lokale coalities Kansrijke Start (samenwerkingsverbanden tussen professionals en vrijwilligers uit het sociale en medische domein) en deelt kennis rondom de eerste duizend dagen van kinderen.

Wat vind je hier?

Om de Kansrijke Start aanpak vorm te geven, is een goede samenwerking van belang. De kern van Kansrijke Start is het sociaal, medisch en informeel domein met elkaar verbinden. Daarbij gaat het om beleidsmakers, bestuurders, professionals, partners uit de informele ondersteuning en (aanstaande) ouders en hun netwerk. Dit document bestaat uit drie onderdelen:

- 1. Kansrijk Samenwerken in de praktijk:** informatie over en voorbeelden van lokale en regionale coalities en mogelijke partners;
- 2. De basis voor samenwerking:** ingrediënten voor een goede en duurzame samenwerking;
- 3. Coalities bouwen, onderhouden en verduurzamen:** tips en praktijkvoorbeelden.

Bouwstenen en succesfactoren van de aanpak Kansrijke Start

Omdat meerdere factoren een kansrijke start van ouders en kinderen beïnvloeden, is voor het verbeteren van een kansrijke start een brede, domeinoverstijgende aanpak nodig. Daarin staan de mogelijkheden en behoeften van (aanstaande) ouders centraal. Meer informatie, voorbeelden en tips over de bouwstenen en succesfactoren van een Kansrijke Start aanpak vind je in [hier](#).

Kansrijk samenwerken

Lokale of regionale samenwerking in coalities vormt een rode draad in het landelijke actieprogramma Kansrijke Start. Ook in de [vervolgaanpak van dit actieprogramma \(2022 – 2025\)](#) is een duurzame samenwerking tussen medisch, sociaal en informeel domein één van de drie lijnen.

In de regio en op gemeente- of wijkniveau hebben verschillende partijen taken en verantwoordelijkheden die bij kunnen dragen aan een kansrijke start. Door samen te werken kunnen zij een brede aanpak neerzetten die past bij de lokale situatie en de mogelijkheden en behoeften van (aanstaande) ouders.

Coalities Kansrijke Start: domeinen verbinden

Een lokale coalitie is geen doel op zich, het is een middel. Partners zijn pas bereid om tijd en energie te steken in samenwerken wanneer zij geloven dat die samenwerking meerwaarde oplevert. Voor de zwangeren en gezinnen

die zij willen bereiken en ondersteunen én voor de eigen organisatie.

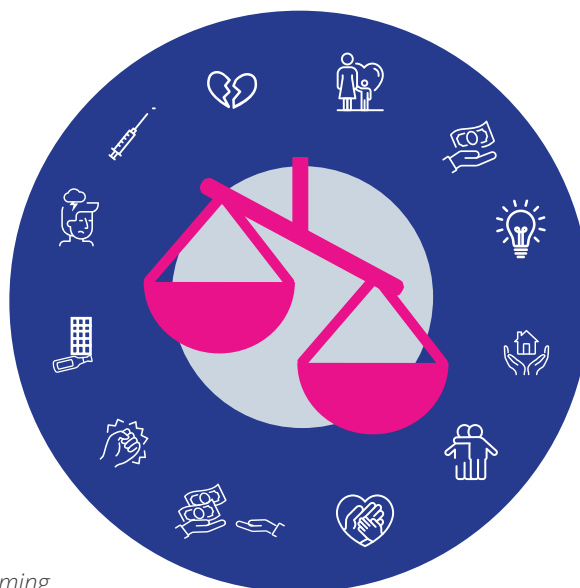
Factoren van invloed op een kansrijke start

We weten dat er meerdere factoren zijn die een gezonde, veilige en kansrijke start beïnvloeden. Naast de genetische aanleg, gezondheid en leefstijl van de ouders spelen de levensomstandigheden van (aanstaande) ouders en kind een belangrijke rol. Soms meer nog dan medische of leefstijlfactoren. Daarom lukt het signaleren en het bieden van ondersteuning en zorg niet door één partij. Zo is verwijzen naar het sociaal domein vanuit het medisch domein vaak noodzakelijk bij bijvoorbeeld schulden of huisvestingsproblemen. Andersom kan ook het sociaal domein problemen signaleren die van belang zijn voor bijvoorbeeld een gezonde zwangerschap en een goede start als ouders, waar partners uit het medisch domein van moeten weten.

CHRONISCHE STRESS

Risicofactoren*

- Armoede en schulden
- Leeftijd
- Verslavingsproblemen
- Relatieproblemen
- Slecht wonen
- Psychische problemen
- Genetische aanleg
- Bepaalde vaardigheden
(lezen, schrijven en gezondheidsvaardigheden)
- Oorlogs- en verlieservaring

Beschermende factoren*

- Warmte en affectie van ouder naar kind
- Sensitiviteit behoefte kind
- Steun uit sociaal netwerk
- Voorzieningen in de omgeving
- Sensitieve zorgverlening
- Toegankelijkheid van zorg
- Zelfwaardering en zelfvertrouwen
- Sociale competenties ouders
- Sterke copingsvaardigheden

* Betreft geen volledige opsomming

Coalities verschillen

Dé coalitie bestaat niet. Er is geen blauwdruk of format waar een coalitie Kansrijke Start aan moet voldoen. De ontwikkeling en samenstelling van coalities verschilt dan ook sterk. Dat is ook logisch want de vertreksituatie, bestaande samenwerkingen en de lokale/regionale problematiek of opgaven verschillen. Er zijn gemeenten waar coalities vanaf de basis opgebouwd zijn. In andere gemeenten is een bestaande samenwerking versterkt of uitgebreid met nieuwe partners. Het gaat dan vooral

om meer partners uit het sociaal domein en vanuit de informele ondersteuning. En om de samenwerking met (aanstaande) ouders en ervaringsdeskundigen.

Ook zijn er verschillen in focus (armoede, nieuwkomers, scheiding e.d.) of de periode rond de zwangerschap waar men zich op richt (voor, tijdens of na de zwangerschap). Op plekken waar al langer wordt samengewerkt rond Kansrijke Start staat het verduurzamen van de samenwerking centraal.

PRAKTIJKVOORBEELD

Coalitie Almelo

In Almelo startte de coalitie Kansrijke Start formeel in februari 2019, voortbouwend op bestaande contacten. Het begon met informeel overleg tussen Jonge Moederwerk en een verloskundigenpraktijk. Later zijn ook het ziekenhuis (medisch maatschappelijk werk), de wijkcoaches (gemeente), de JGZ en de kraamzorg aangehaakt. De samenwerking tussen het medische en het sociale domein is in Almelo organisch gegroeid. Met de komst van Kansrijke Start is deze samenwerking geformaliseerd en niet langer alleen afhankelijk van de tijd en inzet van gedreven professionals. Zie [hier](#) een casus uit de coalitie in Almelo.

Coalitiepartners

De samenstelling verschilt per coalitie. Wie uiteindelijk deelneemt hangt af van de opgaven, ambitie en mogelijkheden van partners. Zijn er veel jonge moeders, (aanstaande) ouders die te maken hebben met verslaving, relatieproblemen, armoede of psychische problematiek? Dan heeft dit invloed op de partners die je nodig hebt in je coalitie. Zorg voor een mix van partners uit zowel het medisch- als het sociaal domein, professionals en vrijwilligers (informele ondersteuning) en (aanstaande) ouders of ervaringsdeskundigen.

Mogelijke coalitiepartners

- Beleidsmedewerkers gemeente; vanuit één afdeling (vaak jeugd of publieke gezondheid) maar ook vanuit meerdere afdelingen zoals onderwijs en armoedebeleid;
- Geboortezorgprofessionals zoals verloskundigen, kraamverzorgers of vertegenwoordigers van een kraamzorgorganisatie en medewerkers Jeugdgezondheid (JGZ). Medewerkers vanuit het ziekenhuis zoals de POP-poli (polikliniek voor zwangeren met psychische klachten), klinisch verloskundigen, gynaecologen en kinderartsen en het Verloskundigen van samenwerkingsverbanden (VSV);
- Medewerkers Centrum voor Jeugd en Gezin, gezinscoaches, wijkcoaches, welzijnswerkers van jonge moeder-/ouderprojecten, maatschappelijk- en jongerenwerk en medisch maatschappelijk werkers vanuit het ziekenhuis;

- Medewerkers uit buurtteams, jeugdteams, gebiedsteams, schuldhulpverlening;
- Vertegenwoordiging of vrijwilligers van informele ondersteuning zoals Humanitas/Homestart, Buurtgezinnen, Vader- en/of Moedercafés en Vluchtelingenwerk;
- Medewerkers van MEE, de Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ), verslavingszorg, woningcorporaties, kinderopvang en bibliotheek;
- Praktijkondersteuners van huisartsen op het gebied van jeugd en/of GGZ of huisartsen;
- Medewerkers Regionale Ondersteuningsstructuur ([ROS](#));
- Leden uit Zorg Advies Teams op scholen en het onderwijs;
- Medewerkers Veilig Thuis, Veilige Start en/of Raad voor de Kinderbescherming/Jeugdbescherming;
- Zorgverzekeraars.

Samenwerken met informele ondersteuning

Sociale steun vanuit het netwerk van (aanstaande) ouders en het gezin wordt gezien als een belangrijke beschermende factor bij het voorkomen van (escalatie van) problemen. Denk aan familie, vrienden, burens, actieve wijkbewoners, vrijwilligers, zelforganisaties, imams/dominees, papa/mamacafés e.d. Investeren in sociale steun en de betrokkenheid van mensen dichtbij ouders is voor een succesvolle Kansrijke Start aanpak essentieel. Formele en informele steun kunnen elkaar versterken. Beiden hebben specifieke kennis en toegang die samen

PRAKTIJKVOORBEELD

Samen Oplopen Zeist

Vrijwilligers van Samen Oplopen ondersteunen 1000 dagen lang zwangere vrouwen die wel wat hulp kunnen gebruiken en hun pasgeboren baby en gezin. In Zeist is een goede samenwerking ontstaan tussen Samen Oplopen, verloskundigen, GGD, CJG, de welzijnsorganisatie en de gemeente Zeist om met elkaar het project 'Start Kansrijk' van Samen Oplopen steeds meer inhoud te geven. Daarbij maakt Samen Oplopen een combinatie van het koppelen van een vrijwilliger aan een zwangere vrouw die wel wat hulp kan gebruiken én het aansluiten op de Centering Pregnancy-groep van de verloskundigen. Lees [verder](#) over deze samenwerking tussen formele en informele ondersteuning.

ervoor kunnen zorgen dat ouders beter en mogelijk eerder bereikt en in hun directe omgeving ondersteund kunnen worden. Denk aan vertrouwen, herkenbaarheid, taal, nabijheid en soms ook een gedeelde positie die informele ondersteuners hebben.

Door samenwerking kan de informele ondersteuning een brugfunctie vervullen naar het formele aanbod ('over de drempel helpen') of kan het formele aanbod met expertise van informele ondersteuners beter aansluiten bij (aanstaande) ouders. Werk daarom binnen de coalitie niet alleen samen met professionals (formeel), maar ook met vrijwillige (informele) ondersteuning in de gemeente rond kansrijke start. Denk daarbij aan [Homestart](#), [Samen](#)

[Oplopen](#), [Steunouders](#) en [Moeders informeren Moeders](#). Lees [verder](#) over de samenwerking met informele ondersteuning.

Enkele Partners uitgelicht

Samenwerken met geboortezorgpartners

In alle coalities zijn de geboortezorgpartners vertegenwoordigd met name verloskundigen en kraamzorg. Vaak gaat het om lokale verloskundige praktijken en kraamverzorging, soms ook om vertegenwoordiging van het verloskundig samenwerkingsverband (VSV) of de provinciale kraamzorgorganisatie. Soms zijn ook gynaecologen en kinderartsen bij coalities betrokken. Tips en meer informatie over samenwerken met geboortepartners vind je in dit [infosheet](#).

Samenwerken met de mensen om wie het gaat

Eén van de succesfactoren van een Kansrijke Start aanpak is om samen te werken met de mensen om wie het gaat. Zonder die samenwerking is de kans groot dat interventies de plank misslaan, niet aansluiten bij de behoeften en dat je niet de mensen bereikt die je wilt bereiken. De perspectieven en inzichten van (aanstaande) ouders scherp je aanpak en maken co-creatie mogelijk. In meerdere coalities wordt samengewerkt met (aanstaande) ouders en ervaringsdeskundigen. Denk daarbij aan gesprekken met (aanstaande) ouders (een-op-een of in een spiegelgroep of focusgroep) en het opnemen van (aanstaande) ouders en ervaringsdeskundigen in de coalitie en/of klankbordgroep. Samenwerken met de mensen om wie het gaat kan in het gehele proces ingebed worden, van het ophalen van behoeften tot en met de evaluatie. De samenwerking betekent veel voor (aanstaande) ouders zelf. Zij voelen zich gewaardeerd en gehoord. Ook leren zij vaardigheden en bouwen zij netwerken op. Dit versterkt hen. In [deze](#) infosheet vind je praktijkvoorbeelden, handvatten en tips om zelf aan de slag te gaan.

Wegwijzer CPZ

In [deze](#) wegwijzer van CPZ vind je informatie en hulpmiddelen die geboortezorgpartners kunnen helpen om aan te kunnen haken bij de lokale coalities van Kansrijke Start en andersom. Het doel van deze wegwijzer is het overzichtelijk bij elkaar brengen van alle informatie en hulpmiddelen die momenteel beschikbaar zijn. Zo is er informatie over vroegsignalering & interventies, verschillende handreikingen en een [interactieve landkaart](#) met de contactgegevens van onder andere de VSV's of de JGZ in de regio.

Conferentie 'Samen voor een Kansrijke Start!'

Samen met jeugdverpleegkundigen, kraam-verzorgenden, gemeentelijke beleidsadviseurs, verloskundigen, gynaecologen en meer vond op 12 oktober 2022 de conferentie 'Samen voor een Kansrijke Start' plaats. Verbinden van geboortezorg en het jeugd- en sociaal domein stond centraal. [Hier](#) vind je de highlights van de dag.

PRAKTIJKVOORBEELD

Betrokkenheid huisarts Kansrijke Start

De gemeenten Amstelveen en Aalsmeer werken samen om te zorgen dat ieder kind in deze gemeenten de kans heeft op een goede start. In het voorjaar van 2020 startte hier de lokale coalitie Kansrijke Start. Hieraan werken verschillende organisaties mee; Participe Amstelland (maatschappelijk werk en welzijn), Huisartsen Coöperatie Amstelland (HCA), Ziekenhuis Amstelland, GGD Amsterdam, de eerstelijns verloskundigen, de kraamzorg en de gemeente. In deze samenwerking heeft de huisarts een belangrijke rol. [Lees](#) verder over dit voorbeeld.

Samenwerken met huisartsen

Huisartsen kunnen al voor de zwangerschap bijdragen aan een kansrijke start voor aanstaande gezinnen. Een goede preconceptionele gezondheid vormt de basis voor de eerste 1000 dagen. De huisarts is meestal als een van de weinigen betrokken bij (aanstaande) ouders ruim voor de zwangerschap, wanneer nog geen verloskundig zorgverlener in beeld is. Daarnaast heeft de huisarts zicht op risico- en beschermende factoren die in een gezin kunnen spelen, zoals armoede of stress. Tips voor het betrekken van huisartsen in de coalitie vind je [hier](#).

Samenwerken met kinderopvang

Voor verschillende thema's die spelen binnen Kansrijke Start is de kinderopvang een belangrijke partner. Zij leveren een belangrijke bijdrage aan de cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling in de voorschoolse leeftijd. Ze zijn daarnaast een belangrijke signalerende partij als er zorgen of problemen spelen binnen gezinnen.

Ook bij een thema als hechting en het versterken van de relatie tussen ouder en kind speelt de kinderopvang een belangrijke rol. Zeker wanneer Kansrijke Start verder gaat dan de eerste 1000 dagen en daarbij ook de overgang van de kinderopvang naar het onderwijs meeneemt, speelt de kinderopvang een belangrijke rol.

Samenwerken met zorgverzekeraars

Zorgverzekeraars en gemeenten zijn verantwoordelijk voor preventie, zorg en ondersteuning van inwoners en zijn beide ook financiers. Goede samenwerking tussen gemeenten en zorgverzekeraars is van belang, ook rond Kansrijke Start thema's. Zorgverzekeraars werken bij voorkeur regionaal samen met gemeenten waar zij een groot marktaandeel hebben. Dit biedt mogelijk aanknopingspunten voor samenwerking rond Kansrijke Start thema's. Bij meerdere regionale en een aantal lokale coalities zijn zorgverzekeraars betrokken. Lees meer hierover in de [infosheet](#) Kansrijke Start & Samenwerken met zorgverzekeraars.

PRAKTIJKVOORBEELD

Samenwerking Zuid-Limburg met zorgverzekeraar CZ

Met optimale kraamzorg zet Zuid-Limburg in op een kansrijke start voor jonge kinderen en (aanstaande) ouders bij gezinnen in een kwetsbare situatie. Door in een regionale proeftuin de eigen bijdrage te vergoeden en langer kraamzorg in te zetten indien nodig. Zo'n project vraagt om samenwerking. Geboortezorg Limburg, zorgverzekeraar CZ en gemeente Heerlen geven een [inkijkje](#) in hun samenwerking.

Waar werken coalities aan?

- Een centraal aanmeldloket waar vanuit de signalen van kwetsbaarheid worden aangemeld, zoals in Groningen, Friesland en Den Bosch. Van daaruit kijkt de JGZ bijvoorbeeld samen met het buurtteam wat nodig is. In Rotterdam is er een centraal aanmeldloket waar zwangeren zichzelf aan kunnen melden. Aan dat loket zijn meerdere partners verbonden, waaronder Moeders van Rotterdam, de Wijkteams, het Centrum voor Jeugd en Gezin (Prenataal huisbezoek/Stevig Ouderschap/Voorzorg) of Moeder Mentoren.
- Ontwikkelen van een gezamenlijke voorlichting door verloskundigen, kraamzorg, jeugdgezondheidszorg over de zwangerschap, de bevalling en de periode daarna (hechting) zoals in Ridderkerk.
- Specifieke thema's verder uitwerken zoals armoede/ bestaanszekerheid in Groningen, Eindhoven, Amsterdam en Utrecht samen met ervaringsdeskundigen, professionals en vrijwilligers.
- Op meerdere plekken werken partners samen rond een Multi Disciplinair Overleg. Denk aan verloskundigen, JGZ en buurtteams die samen casuïstiek bespreken, dilemma's delen en van elkaar leren.
Een wijknetwerk, zoals in een aantal wijken in Utrecht en Amersfoort, waarbij verloskundigen, JGZ, kraamzorg, huisartsen, buurtteams elkaar kennen, ontmoeten en samenwerken. Zij volgden ook gezamenlijke scholing.

Samenwerken op meerdere niveaus

Partners binnen coalities werken op verschillende niveaus: uitvoering, management en bestuurlijk. Een aantal coalities maakt op basis van deze niveaus onderscheid in wie wanneer aan tafel zit of bij het proces betrokken wordt zoals een coalitie op uitvoerend niveau en een stuurgroep of ontwerpgroep op strategisch niveau. Zo is er in Delft twee keer per jaar een bestuurlijk overleg en ook twee keer per jaar een gesprek met (aanstaande) ouders. Daarnaast hebben ze in Delft een werkgroep met trekkers vanuit alle betrokken organisaties. Op deze manier zijn alle partners betrokken bij de aanpak en kan ieder op het afgestemde niveau bijdragen aan de samenwerking. Bij een aanpak is het belangrijk steeds te bekijken wie je waarvoor nodig hebt en om alle niveaus in het proces te betrekken.

- Betrek managers (zowel van gemeenten als betrokken organisaties) tijdig om te zorgen voor draagvlak en benodigde randvoorwaarden voor de uitvoering (inzet van tijd, middelen, kennis en netwerk) en het borgen van de samenwerking en de aanpak in eigen beleid. Denk bijvoorbeeld aan een stuurgroep met managers.
- Betrek wethouders vroegtijdig bij de aanpak en ga na wat hun ambities en visie zijn op het onderwerp en bespreek welke rol zij kunnen spelen in het creëren van draagvlak binnen het gemeentehuis en richting partners. Ondersteun de wethouder(s) daarbij.

PRAKTIJKVOORBEELD

Wijknetwerken

Hoe kunnen we zwangeren in een kwetsbare situatie beter helpen? Enkele jaren geleden hebben twee verloskundige samenwerkingsverbanden (VSV's) in Amersfoort en Utrecht gezamenlijk een beleidsplan opgesteld om dit vraagstuk op te pakken. Uiteindelijk zijn in 2019 [wijknetwerken](#) opgestart in vier stadswijken: Noord en Liendert in Amersfoort en Lombok en Overvecht in Utrecht. De professionals in deze netwerken komen gemiddeld één keer per twee maanden bij elkaar om casussen te bespreken. De kern bestaat meestal uit verloskundigen en medewerkers van de jeugdgezondheidszorg, de kraamzorg en het buurtteam en soms een huisarts of praktijkondersteuner GGZ. Ook weten ze elkaar tussentijds goed te vinden..

Meer tips vind je in het onderdeel 'Coalities bouwen, onderhouden en verduurzamen: tips' in dit themadocument.

Regionale samenwerken

Veel gemeenten werken niet allen lokaal, maar ook regionaal samen aan een Kansrijke Start aanpak. Regionaal samenwerken kan lokaal samenwerken ondersteunen of versterken. Samenwerken op regionaal

niveau kan zinvol zijn bij: overlappende werkgebieden van betrokken partners, vergelijkbare problematieken tussen gemeenten, wensen om krachten te bundelen, van elkaar te leren, en het maken van afspraken met partijen die (sub-)regionaal (denk aan zorgverzekeraars, ziekenhuizen en zorgprofessionals).

Meer informatie, een stappenplan en tips voor regionaal samenwerken aan Kansrijke Start vind je in deze [infosheet](#).

PRAKTIJKVOORBEELD

Kansrijke Start Limburg Noord

Veertien gemeenten in Limburg Noord hebben hun Kansrijke Start-middelen samengevoegd en een kwartiermaker aangesteld die met hen werkt aan een regionale coalitie met alle gemeenten, de provincie, zorgverzekeraar en zorgaanbieders die rond de geboorte een rol spelen. Samen bepalen zij de regionale ambitie en maken ze een uitvoeringsagenda die ook lokaal vertaald kan worden. [Lees](#) hier verder over deze samenwerking.

De basis voor samenwerking

Partners uit het medische domein en de partijen uit het sociale domein zijn geen natuurlijke samenwerkingspartners. Ze opereren vanuit verschillende financieringsstromen, hebben te maken met verschillende wetgeving en hebben meestal niet dezelfde opdrachtgevers. Met de Impuls lokale coalities, als onderdeel van het landelijk actieprogramma Kansrijke Start, liggen hier kansen voor gemeenten. Gemeenten kunnen de impuls gelden en de ondersteuning van de Pharos-adviseurs inzetten om partijen uit deze domeinen bij elkaar brengen, uitwisseling faciliteren en te komen tot gezamenlijke acties.

Ingrediënten

Er zijn een aantal 'Ingrediënten' nodig om een goede basis te leggen voor samenwerking. Het is belangrijk om daar gelijk bij de start rekening mee te houden. De eerste fase waarin je elkaar, de opgaven, de richting en mogelijkheden voor de samenwerking verkent, duurt vaak langer dan je vooraf bedenkt. Neem hier de tijd voor om dit goed te doen en zet niet te snel in op actie. In deze fase leggen partners namelijk de basis voor de samenwerking, ook voor de langere termijn. We lichten twee belangrijke ingrediënten kort toe: 1. Relaties en verhoudingen en 2. Werken vanuit gezamenlijkheid. Vervolgens geven we tips voor hoe je deze ingrediënten handen en voeten kunt geven bij het bouwen, onderhouden en het verduurzamen van de samenwerking.

1. Relaties en verhoudingen

Bij de start van een samenwerking werken partijen nog niet altijd met elkaar en kennen zij elkaar en elkaars werkzaamheden en mogelijkheden niet of onvoldoende. Om de samenwerking te laten slagen is het belangrijk om, naast de afstemming over de inhoud, te investeren in de relatie en het vertrouwen in elkaar. Zeker als je intensief gaat samenwerken. Persoonlijke relaties vormen namelijk de basis voor een duurzame samenwerking: je spreekt elkaars taal meer en begrijpt elkaar beter, gunt elkaar eerder iets en bent meer bereid tot meebewegen en overleg.

Neem dus de tijd om te werken aan de onderlinge relaties en vertrouwen. Elkaar goed leren kennen is daarbij een belangrijke stap. Werken aan de relatie is gedurende de hele samenwerking van belang. Zeker al er gaandeweg wisselingen zijn en er nieuwe partners bij komen.

Elkaar leren kennen

- Betrokken partners kunnen nogal verschillen van elkaar, bijvoorbeeld in opdracht, belangen, werkcultuur, taal, netwerk en werkwijze. Breng het gesprek onderling hierover op gang en maak verschillen bespreekbaar. Kijk op welke manier deze tot een meerwaarde kunnen zijn in de samenwerking.

- Organiseer (netwerk)bijeenkomsten, werkbezoeken aan elkaar, meelopen met elkaar of een lunch of een wandeling met elkaar door de wijk.
- Bespreek met partners vooraf (dus voordat ze 'aan tafel zitten') hoe zij hun bijdrage aan de coalitie en aan Kansrijke Start zien, wat daarin voor hen belangrijk is en wat zij daarvoor nodig hebben.
- Elkaar beter leren kennen kost in het begin tijd, maar zorgt er later in het proces voor dat je veel efficiënter en dus ook sneller kunt samenwerken en schakelen. Deze tijdsinvestering verdient zichzelf dus al heel snel terug!

Verwachtingen en belangen bespreken

- Opdrachten, verwachtingen en belangen van de betrokkenen aan tafel zijn vaak divers. Zien zij zelf belang bij de samenwerking voor hun functie en organisatie? Hoe beter je weet met welke verwachtingen en belangen partijen aan tafel zitten, hoe beter je hier rekening mee kunt houden. Bespreek deze daarom, bijvoorbeeld met de ['Halen en Brengen' methode](#). Als partners het lastig vinden hun belangen goed onder woorden te brengen, start dan bij de visie en ambities die door de organisatie waar zij voor werken zijn geformuleerd. Hoe sluit dit aan op Kansrijke Start? Zorg dat je met respect voor elkaars belangen uiteindelijk tot een gezamenlijk beeld van de samenwerking komt.
- Samenwerking tussen domeinen vraagt ook om aandacht voor verschillen in taal en manieren van kijken van professionals naar problematiek en oplossingen. Deze verschillen kunnen onbewust tot ruis in de communicatie leiden.

2. Werken vanuit gezamenlijkheid

Bij Kansrijke Start gaat het vaak om complexe situaties en problemen waarbij de bijdrage van meerdere partijen nodig is. Deze partijen gaan pas samenwerken wanneer zij de samenwerking van meerwaarde vinden voor hun werk, voor de mensen om wie het gaat en het nodig is om iets te veranderen. Om met elkaar een coalitie te vormen en samen te kunnen werken, moet je het er dus samen over eens worden waarom en waartoe jullie samen willen werken en hoe jullie dat doen; op inhoud en op proces. Dit komt niet van één partij, maar doe je gezamenlijk.

Zo werk je samen naar een gedeelde ambitie en naar doelen waarin alle partijen zich herkennen, en bespreken jullie de stappen die nodig zijn om daar te komen. Betrek relevante partners zo vroeg mogelijk, zodat zij aan kunnen haken en zich kunnen vinden in de gezamenlijke opdracht.

Gezamenlijk plan

- Veel coalities werken een plan van aanpak uit met daarin de uitgangspunten voor de toekomst en acties om daar te komen. Dat brengt alles bij elkaar en geeft duidelijkheid en houvast. Een plan helpt ook om de achterban van organisaties en het management en bestuur mee te nemen. Bespreek met elkaar welke stappen er gezet zullen worden en hoe de besluitvorming loopt. Schrijf het plan zoveel mogelijk samen met de betrokken partners, laat partners meelesen en zorg voor tussentijdse toetsing (ook bij ieders achterban).
- Bespreek wie welke rol heeft en welke bijdrage levert en bij wie de regie ligt. Maak daar heldere afspraken over. Hoe explicieter, hoe beter iedereen weet wat hij/zij aan toe is en wat verwacht wordt. Behoud ruimte om te kunnen bijstellen.
- Besteed aandacht aan randvoorwaarden. Om samenwerking op te bouwen, te onderhouden en gezamenlijk activiteiten op te zetten en uit te voeren, is bijvoorbeeld tijd, geld, deskundigheid en leer- of experimenteer ruimte nodig. Wees ook duidelijk over beschikbare middelen en bespreek wat de bestedingsmogelijkheden zijn en wat er al besteed is aan eventuele projectleiding of regionale samenwerking.

Helderheid proces

Zorg steeds voor helderheid over het proces; welke stappen worden er gezet, wat wordt er verwacht, waar gaan we heen etc. Doe dit met elkaar. 'Gezamenlijkheid' betekent ook gedeeld eigenaarschap. Zorg dat niet alles bij één partij ligt, maar maak partijen medeverantwoordelijk door iedereen taken en een rol in het proces te geven. Kun je ervoor zorgen dat enkele personen uit de coalitie de samenwerking rond kansrijker start als primaire taak heeft? Zij zijn dan de aanjagers. Dit vraagt van de initiatiefnemer de durf om los te laten.

Samen leren

- Binnen een samenwerkingsverband heeft iedere organisatie een eigen toegevoegde waarde. Dit zit 'm onder andere in kennis en vaardigheden. Maak daar gebruik van door van elkaar te leren. Bijvoorbeeld in het bespreken van onderwerpen als geldzorgen of in het bereiken van (aanstaande) ouders. Faciliteer onderlinge uitwisseling en/of een gezamenlijke training of scholing. Zo leer je niet alleen elkaars expertise kennen, maar ook elkaars werkwijzen en taal.
- Niet alles is vooraf al duidelijk of uit te denken. Zeker niet bij een aanpak die complex is zoals bij Kansrijke Start. Houd daarom ruimte om met elkaar uit te proberen en samen te leren. Monitor daarvoor wat je (samen) doet, hoe het samenwerken gaat en wat dat oplevert.

- Er kan er gaandeweg veel veranderen; nieuwe partners, veranderingen bij organisaties, onverwachte ontwikkelingen en nieuwe opgaven. Ook kan de samenwerking in een andere fase komen. Zorg dat je ook dat monitort en tijdig op deze veranderingen kunt reageren. Houd hier rekening mee in je proces, wie je op welk niveau betreft en hoe je de samenwerking organiseert. Hiermee vergroot je de duurzaamheid van de samenwerking.

Communiceer

Communiceer over wat je met elkaar doet rond kansrijke Start en wie daarbij betrokken zijn. Dit onderstreept de gezamenlijkheid. Deel ook regelmatig behaalde (tussen) resultaten. Dit helpt om partners, managers en de politiek betrokken te houden.

Coalities bouwen, onderhouden en verduurzamen: tips

Als coalitie kun je in verschillende fasen 'zitten'. We hanteren in dit themadocument de fasen bouwen, onderhouden en verduurzamen van de samenwerking. We geven je per fase een aantal tips, praktijkvoorbeelden en tools om je op weg te helpen.

Bouwen van de samenwerking

Eerste stappen

- Om slagvaardig te blijven en een gedeeld gevoel van eigenaarschap te creëren kan een coalitie klein beginnen. Meerdere coalities starten met een kleine kerngroep en breiden deze later verder uit, afhankelijk van de opgaven. Start bijvoorbeeld met een paar partners die op de hoogte zijn van wat er speelt rond kansrijke Start in de gemeente of die al samenwerken op dat gebied. Denk aan partners uit de geboortezorg (verloskundigen, kraamzorg, JGZ), maar ook partners vanuit het sociaal domein (maatschappelijk werk of het wijkteam bijvoorbeeld). Met hen kun je de eerste stappen bespreken en nagaan welke andere partners relevant zijn om te betrekken.
- Je kunt ook starten door aan te sluiten bij bestaande samenwerkingsverbanden en/of netwerken en vandaaruit kijken of deze uitgebreid kan worden tot een coalitie Kansrijke Start.
- Bespreek met partners wat er in hun praktijk en bij de (aanstaande) ouders die zij zien speelt. Waar zitten zorgen en waar liggen kansen? Hierdoor kun je een gezamenlijk beeld vormen van opgaven en mogelijkheden. Zorg dat je naast [cijfers](#) ook de [ervaringen](#) van (aanstaande) ouders kent om dit gesprek te ondersteunen.
- Maak samen een overzicht van wat er nu al gedaan wordt rond Kansrijke Start en welke organisaties en personen daarbij betrokken zijn. De [klantroutes](#) kunnen daar behulpzaam bij zijn. Vaak hebben partners ook ideeën over welke partners nog ontbreken en zijn er al bestaande netwerken of samenwerkingsverbanden rond kansrijke start. Inventariseer dat. Een [netwerkanalyse](#) kan hierbij helpen. Bespreek wie ontbrekende partners het beste kan benaderen.
- Ga voordat je partners aan tafel hebt of daarvoor uitnodigt eerst met hen in gesprek. Bespreek bijvoorbeeld wat hun bijdrage aan een kansrijke start nu al is, waar zij kansen zien en wat er nodig is voor deelname. Op die manier leer je elkaar en de mogelijkheden voor samenwerking al kennen en krijg je de juiste mensen aan tafel.
- Bespreek Kansrijke Start ook met collega's van andere beleidsterreinen zoals armoede/minimabeleid, onderwijs, huisvesting, publieke gezondheid etc.

PRAKTIJKVOORBEELD

Start coalitie Meppel

In Meppel heeft de coalitie Kansrijke Start mede door enkele bevlogen professionals snel vorm gekregen. Inmiddels zijn er bij deze coalitie meerdere partijen aangehaakt. Met elkaar is gezocht naar wat er beter kan rond kansrijke start en daarop is met elkaar actie ondernomen. En dat had al snel resultaat. De Jeugdgezondheidszorg bijvoorbeeld ziet verbetering in de samenwerking met het ziekenhuis en de huisartsen. En er zijn enkele snel haalbare projecten opgepakt, zoals een risico-overleg over kwetsbare zwangeren en gezamenlijke voorlichtingsavonden voor zwangeren en hun partners. Hierbij waren onder andere de kraamzorg en het welzijnswerk betrokken. Lees [verder](#) over de coalitie in Meppel.

Zorgpaden of routekaarten

Als een (aanstaande) ouder in een kwetsbare situatie hulp nodig heeft, is het belangrijk dat dit snel wordt herkend. En passende hulp wordt geregeld. Zorgpaden of routekaarten helpen daarbij. Hierop vinden gemeenten, zorg- en welzijnsprofessionals naar wie zij lokaal kunnen doorverwijzen voor welke hulp. Dit helpt om direct acties in gang zetten. Veel coalities stellen samen zorgpaden of routekaarten op of actualiseren bestaande zorgpaden. Ook maken zij afspraken over hoe de lijnen tussen partners lopen. Eventuele aandachtspunten in de samenwerking krijg je bij het maken van zorgpaden vaak ook scherp. Ook krijg je eventuele vraagstukken rondom samenwerking en behoefte aan (bij-) scholing scherper. Lees bijvoorbeeld hoe er in [Smallingerland](#) gewerkt is aan de zorgpaden. Je kunt voor het opstellen of aanpassen van zorgpaden de online [zorgpadentool](#) gebruiken. In dit [Webinar](#) vertellen gemeenten Kerkrade en Gouda hun ervaringen.

Inventariseer samen wat zij doen dat bijdraagt aan een kansrijke start of op relevante thema's als armoede, huisvesting, kindermishandeling/huiselijk geweld en VVE. Ga na welke partners hierbij betrokken zijn en of er al samenwerkingsverbanden of overleggen zijn waar er bij kunt aansluiten of Kansrijke Start kunt bespreken.

Concreet aan de slag

- Formuleer met elkaar gezamenlijke ambities: waarom gaan we samenwerken en waartoe doen we dat? Stel zowel korte- als lange termijn doelstellingen op. Dit geeft houvast en duidelijkheid: waar zijn we naar op weg; wat moet onze samenwerking opleveren? Bruikbaar hiervoor is de handreiking [Doelen stellen](#). Zorg dat partners zich in deze ambities en doelen
- herkennen en ook voldoende aansluiten bij de organisatiedoelen van partners. De meeste coalities werken vervolgens toe naar een plan van aanpak of stappenplan. Veel coalities werken met werkgroepen waarin plannen verder concreet worden gemaakt.
- Organiseer gezamenlijk één of meerdere concrete acties of activiteiten die snel resultaat hebben. Hierdoor leer je elkaar kennen en kan vertrouwen opgebouwd worden en geeft resultaat boeken energie! Dit kan bijvoorbeeld door het oppakken met elkaar van urgente zaken (bijvoorbeeld gezondheid rond de geboorte bij Oekraïense vluchtelingen), maar ook het versterken van de samenwerking rond interventies als het prenataal huisbezoek of Centering.

PRAKTIJKVOORBEELD

Coalities vertellen

- Beleidsmedewerkers uit [Delft, Cuijk en Utrecht](#) vertellen hoe ze aan de slag zijn gegaan met het vormen van een lokale coalitie. Zo ook [Goeree-Overflakkee](#) waar in 2022 gestart is met de lokale coalitie.
- In het voorbeeld van de aanpak van de gemeente [Groningen](#) zie je hoe zij - eerst met de werkgroep 'Zwangeren Centraal' en vanaf 2020 met de 'Coalitie Kansrijke Start Groningen' - gaandeweg de verbinding met sociale partners legden.
- Datzelfde gebeurt in [Den Haag](#), waar de bestaande samenwerking wordt verbreed met sociale partners.

Samenwerking organiseren

- Maak afspraken over rol, inzet en bijdrage van partners aan de samenwerking:
 - De inzet en bijdrage van partners kan verschillen: de ene partner kan actiever zijn dan de ander. Kijk naar de mogelijkheden en beperkingen van de samenwerkingspartners (beschikbaarheid, tijd, middelen, kennis en het netwerk). Bespreek de inzet en bijdrage en leg het met elkaar vast.
 - Bespreek wat iedere partner doet om de afspraken terug te koppelen aan de achterban en het management en wat nodig is om dat te kunnen doen.
 - Zorg dat de mensen aan tafel mandaat hebben van hun achterban en management, zodat zij afspraken kunnen en mogen maken.
- Denk na over de rol(len) die de gemeente in de samenwerking(en) heeft en wil hebben richting de verschillende partijen. Is de gemeente bijvoorbeeld een gelijkwaardige partner binnen de coalitie, meer regisserend verbonden aan de coalitie of juist faciliterend buiten de coalitie?
- Sommige coalities werken met een binnen- en buitenring of zijn opgesplitst naar verschillende niveaus (bestuur, management, uitvoering). De buitenring is in het bijzonder helpend voor partners die wel graag betrokken willen zijn, maar tegen praktische struikelblokken aanlopen (weinig tijd, voor veel overleggen gevraagd worden), zoals huisartsen. De buitenring kan minder

frequent of specifiek op onderwerp bij elkaar komen. Zorg wel voor onderlinge communicatie en afstemming.

Managers en bestuurders

- Betrek managers van zowel van gemeenten als betrokken organisaties om te zorgen voor draagvlak en benodigde randvoorwaarden. Denk aan beschikbare tijd, financiële middelen en back-up vanuit de eigen organisatie. Is er voldoende capaciteit beschikbaar gesteld? Denk bijvoorbeeld aan een stuurgroep/strategiegroep met managers of door een periodiek overleg waarin je afspraken maakt over inzet en bijdragen van de verschillende partners aan de samenwerking.
- Faciliteer regelmatig uitwisseling tussen de partnerorganisaties op uitvoerend en strategisch niveau. Zo blijven alle niveaus aangehaakt. Bestuurlijke afstemming kan bijvoorbeeld formeel (om plannen goed te laten keuren), maar ook informeel plaatsvinden. Denk hierbij aan een lunchbijeenkomst of aansluitend aan een coalitiebijeenkomst of -overleg. Bespreek met bestuurders of managers wat voor hen een wenselijke vorm en frequentie is.
- Je kunt de ambitie van de coalitie vastleggen in een intentieverklaring of convenant. Dit kan helpen om de gezamenlijkheid (hier gaan we voor) ook op bestuurlijk niveau te bevestigen en te vieren. Zo heeft bijvoorbeeld [Delft](#) een intentieverklaring op bestuurlijk niveau met verschillende partners opgesteld.

Kartrekker(s)

Goede kartrekkers zijn essentieel voor de aanpak en samenwerking rond een kansrijke start. Je hebt iemand (of meerdere mensen) nodig die de samenwerkingspartners bijeenhoudt, die kansen ziet en weet te benutten en die mensen en organisaties aan elkaar weet te verbinden. Het helpt als de kartrekker een neutrale partij is, iemand met mandaat, senioriteit en ervaring met complexe (samenwerkings-)processen, die draagvlak heeft bij alle partners en voldoende (en vergoede) tijd heeft. Een goede eventuele achterwacht kan handig zijn met het oog op wisselingen en continuïteit.

De trekker van een coalitie is niet een formele 'leider', maar vooral een verbinder. Het 'leiden' van een coalitie Kansrijke Start is vooral gericht op samenwerking en het begeleiden van het proces. Het vraagt om specifieke competenties als het benutten en versterken van de energie in de coalitie, het (h)erkennen van de competenties en vaardigheden van betrokkenen en het motiveren en inspireren van partners om mee te gaan in het proces. De verschillende fasen in de coalitie en ook verschillende soorten coalities vragen steeds om een andere aanpak en kwaliteiten van een trekker.

Tips

- Een valkuil voor de trekker(s) van een coalitie is om alle verantwoordelijkheid op zich te nemen en alles zelf op te pakken. Bijvoorbeeld als je als trekker merkt dat de partners te weinig meekomen. Het gevaar is echter dat partners dan (nog meer) achterover gaan zitten. Het is belangrijk de verantwoordelijkheid te delen met meerdere betrokkenen.
- Er zijn een aantal coalities die gekozen hebben om meer dan één trekker aan te stellen. Zo wordt er gewerkt met een projectleider uit het medisch en een uit het sociaal domein. Of er is een duo projectleiding vanuit zowel uitvoerend als beleidsniveau. De trekkers vullen elkaar aan en zorgen voor continuïteit.
- Het is belangrijk dat voor alle partners de rol en invulling van de trekker/leiding van de coalitie duidelijk is. Bespreek binnen de coalitie wat voor soort trekker jullie coalitie nodig heeft, wie dit het beste kan doen en onder welke voorwaarden. Stel bijvoorbeeld samen een functieprofiel op, maak de taken en rollen van de coalitieleden expliciet (kerngroep/stuurgroep/werkgroepen en de trekker). Sta af en toe stil bij hoe het gaat.
- Het kan zijn dat trekkers tijdelijk zijn, tussendoor wisselen of zelfs wegvallen. Zorg tijdig voor vervanging bij uitval of vroegtijdig vertrek of een 'achterwacht' binnen de gemeente. Zo waarborg je de continuïteit en weten partners bij wie ze terecht kunnen en voorkom je dat ze afhaken.

Onderhouden van de samenwerking

Continuïteit

- Zorg zoveel mogelijk voor continuïteit binnen de coalitie. Werk met vaste mensen en maak afspraken over vervanging of zorg dat meerdere personen betrokken worden uit elke organisatie (minimaal duo's). Laat overleggen zoveel mogelijk doorgaan en zorg dat de

trekkers en deelnemers aanwezig kunnen zijn. Wanneer er te vaak sprake is van wisselingen of uitval van trekkers of leden, 'pauzeert' de samenwerking of gaat deze zelfs flinke stappen terug, wat het vertrouwen kan schaden.

- Voorkom dat de bijdrage aan de samenwerking afhankelijk is van een enthousiaste medewerker vanuit betrokken organisaties. Zorg dat de samenwerking en de nodige inzet daarvoor in het beleid van de betrokken organisaties staat en dat afspraken over de inzet gemaakt zijn.
- Bespreek periodiek (bijvoorbeeld ieder jaar) of de samenwerking partnerorganisaties nog steeds wat oplevert en of deze nog bijdraagt aan hun eigen ambities en opdracht.

Leren met elkaar

- Organiseer gezamenlijke scholing of uitwisseling van expertise van betrokken partners. Dit verbindt en verdiept en creëert een gezamenlijke taal. Kijk ook hoe je ervoor zorgt dat wat samen geleerd is ook zijn weg vindt naar het dagelijkse werk en de praktijk. Denk hierbij ook aan bijvoorbeeld intervisie en terugkombijeenkomsten. Gebruik maken van elkaars expertise kan bijvoorbeeld ook door samen te sparren of elkaar advies te vragen.

ENERGIE vasthouden

Veel coalities merken dat er op een bepaald moment een mindere periode is, waarin de energie vermindert. We geven je een aantal energizers:

- Coalitieleden komen en blijven in beweging door de beleving van **urgentie**, en een **ambitie** die prikkelt. Maak de urgentie en de ambitie zo voelbaar dat de coalitieleden begrijpen waarom het nodig is, en wat het voor hen betekent. Bijvoorbeeld via een gesprek met de mensen om wie het gaat.
- Investeer vanaf het begin in de **relatie**, leer elkaar goed kennen en luister naar wat coalitieleden nodig hebben om aangehaakt te worden en te blijven. Blijf hen vervolgens daarin ondersteunen.
- Deel regelmatig de behaalde (tussen) **resultaten** en **vier successen**, juist ook de kleinere stappen (piketpaaltjes). Geef partners podium.
- Kies de invalshoek van de **mensen om wie het gaat**: waar lopen zij tegenaan, waar hebben ze behoefte aan en welke oplossingen zien zij voor zich? Hierover de dialoog aangaan kan leiden tot verrassende en creatieve uitkomsten.

Samen leren en verbeteren

Een van de succesfactoren in een duurzame aanpak Kansrijke Start is het monitoren en evalueren (M&E) van de aanpak en de samenwerking. Dit helpt bij het zichtbaar maken van de resultaten en maakt het mogelijk om waar nodig bij te kunnen sturen. En M&E is een belangrijk middel om de samenwerking te bouwen, te onderhouden en te verduurzamen. Samen leren en enthousiasmeren zijn daarbij belangrijke doelen. In de infosheet [Kansrijke Start & monitoren en evalueren](#) vindt je een stappenplan, voorbeelden en tools voor M&E en kijk het [Webinar van Pharos en het RIVM](#) over M&E van samenwerken terug.

Volgen, reflecteren en evalueren

- Sta periodiek stil bij hoe de samenwerking gaat, bouw reflectie in. Zo voorkom je dat het evalueren pas gebeurt als er problemen of knelpunten zijn en kun je bouwen aan de onderlinge relatie.
- Volg en maak zichtbaar hoe het samenwerken gaat en wat de aanpak en de samenwerking oplevert voor (aanstaande) ouders en de betrokken partners. Hiervan kun je samen leren en enthousiasmeer je partners.
- Zorg ervoor dat de samenwerkende partijen zich kunnen vinden in de manier waarop het monitoren en evalueren gebeurt.

Resultaten delen en zichtbaar zijn

- [Communiceer](#) regelmatig over wat er allemaal gebeurt rond Kansrijke Start en behaalde (tussen)resultaten. Coalities maken bijvoorbeeld nieuwsbrieven of een infographic met de ambities en acties. Zo gaf Roosendaal een [magazine](#) uit en deelde de stad Groningen een [filmpje](#) over hun samenwerking.
- Organiseer jaarlijks een overleg en of een bijeenkomst/symposium waarin je met alle betrokken partners (inclusief hun managers) samen terugblijkt, de behaalde

resultaten laat zien en viert. Je kunt zo'n overleg/bijeenkomst ook gebruiken om samen vooruit te kijken, eventuele aanpassingen te bespreken en opnieuw de inzet en bijdrage aan de samenwerking af te spreken.

- Maak een communicatieplan. Bespreek welke kernboodschap jullie willen delen, wie jullie willen bereiken met je communicatie en welke communicatiekanalen de verschillende coalitiepartners tot hun beschikking hebben. Benut deze. Ook kun je overwegen nieuwe communicatiemiddelen in te zetten, zelf persberichten te schrijven, foldermateriaal te ontwikkelen, filmpjes te maken, enzovoort.
- Neem in de communicatie ook de achterban en managers van de coalitiepartners mee om ook hen goed betrokken te houden. Informeer ook de gemeenteraad op daarvoor geschikte momenten/manieren.
- Met herkenbare communicatie kun je de coalitie positioneren als samenwerkingsverband met een duidelijke boodschap. Ook kun je een logo ontwikkelen, waarmee Kansrijk Start een duidelijk 'gezicht' krijgt. Dit werkt goed richting stakeholders zoals de gemeenteraad of VSV-bestuur. Ook kan het helpen om nieuwe mensen en organisaties aan je te verbinden.

Analysetool Kansrijke Start

De [analysetool](#) helpt gemeenten en coalitiepartners bij het in kaart brengen van waar zij staan bij het vormgeven van hun aanpak. Het doorlopen van de tool geeft een helder beeld van de punten waarop de aanpak versterkt kan worden op verschillende onderdelen, waaronder de samenwerking.

Verduurzamen van de samenwerking

Borgen

- Om te voorkomen dat de aanpak van Kansrijke Start en de samenwerking verwatert of zelfs verdwijnt is het borgen in een meerjarenplan, het onderbrengen of koppelen aan een bredere beweging in de gemeente of regio (zoals het Nationaal Preventie Akkoord, Regionale Preventie infrastructuur, Focusaanpak Leefbaarheid en Veiligheid etc.) of verbinden aan ander beleid (bijvoorbeeld armoedebeleid, onderwijs, preventief jeugdbeleid e.d.) noodzakelijk. Dit geldt zowel voor gemeenten als voor betrokken organisaties.
- Zorg ook dat deelname aan de coalitie in het beleid van de betrokken partnerorganisatie en de gemeente geborgd is.
- Koppel Kansrijke Start aan actuele maatschappelijke opgaven en/of actualiteiten in de gemeente, van betrokken organisaties en aan die van managers en bestuurders zelf.
- Benut het momentum: haak aan bij actuele ontwikkelingen en initiatieven waar raakvlakken mee zijn, zoals lokale of regionale preventieakkoorden of regionale samenwerkingen tussen gemeenten en zorgverzekeraars.
- Op (sub-)regionaal niveau samenwerken kan bijdragen aan de voortgang van de samenwerking op lokaal niveau. De samenwerking op lokaal niveau kan bijvoorbeeld gevoed worden met regionale kennis en goede voorbeelden of waar mogelijk kunnen op regionaal niveau randvoorwaarden gecreëerd worden

(denk aan gezamenlijke financiering of het bundelen van krachten).

Inspelen op verandering

- Gaandeweg kan er veel veranderen en kunnen onverwachte ontwikkelingen optreden, of nieuwe vragen ontstaan die van invloed zijn op de samenwerking, positief dan wel negatief. Denk bijvoorbeeld aan wijzigingen in de politiek, beleid (gemeente en betrokken partners), actuele problematiek of financiering.
- Zorg dat jullie deze veranderingen tijdig in de coalitie (kunt) bespreken. Wat voor consequenties en kansen hebben deze veranderingen voor onze samenwerking? Passen onze ambities nog bij wat er speelt en mogelijk is vanuit beleid, financiën, wetgeving, ontwikkelingen etc.? Zijn er nieuwe ideeën en doelstellingen, waar bijvoorbeeld nieuwe partners een rol in kunnen hebben? Het kan nodig zijn om de samenwerking aan te passen of door te ontwikkelen met andere partners en bijgestelde doelen. Blijft de coalitie in deze vorm bestaan? Gaan we onderdelen onderbrengen in reguliere taken van één of meer van de partners? Hiervoor blijft het nodig om de aanpak en samenwerking te volgen en te evalueren en om in samenspraak met partnerorganisaties en bestuurders in gesprek te blijven over of en hoe de samenwerking meerwaarde blijft hebben.

PRAKTIJKVOORBEELD

Deventer blikt terug en vooruit

Organisaties uit de (jeugd)gezondheidszorg, het onderwijs en de overheid vierden vandaag de successen van 2 jaar Kansrijke Start in Deventer. Op de Kansrijke Middag in de Gasfabriek keken ze samen terug én vooruit naar hoe zij kwetsbare (toekomstige) ouders eerder de juiste hulp bieden, waardoor meer kinderen een betere start en een betere toekomst krijgen. Lees [verder](#) over dit voorbeeld.

Meer voorbeelden, informatie en handvatten

- Website Kansrijke Start VWS onderdeel [lokale coalities](#).
- [Website](#) Pharos pagina eerste 1000 dagen. Hier vind je doorlopend nieuwe voorbeelden uit de praktijk en artikelen met de naam Hoe is het nu met...
- [Kijk](#) de deelsessies 'Gouden grepen en geweldige blunders' en 'Kansrijk samenwerken; aan welke knoppen kun je draaien' terug.
- Bijeenkomst 'Verder met Kansrijke Start' 18 november 2022 (duurzaam samenwerken centraal thema): [goodiebag](#) en [presentaties](#).
- [Website](#) van Common Eye voor informatie over samen-werken en werkvormen.
- Lees ook [Kansrijke Start & Armoede en schulden](#) en [Kansrijke Start & Veiligheid](#).

Contact

Heb je na het lezen van dit document nog vragen over het bouwen en versterken van lokale coalities Kansrijke Start? Neem dan gerust telefonisch of per mail rechtstreeks contact op met de Pharos adviseur van jouw lokale coalitie Kansrijke Start of stuur een mail naar Kansrijkestart@pharos.nl.

Disclaimer

De ontwikkelingen rond Kansrijke Start gaan snel. Ook de voorbeelden en onderwerpen in dit themadocument zijn momentopnames. Wij zullen de documenten steeds zoveel mogelijk bijwerken, maar voor de meest actuele stand van zaken adviseren we ook informatie op te vragen bij de betreffende contactpersoon of een Pharos adviseur van Kansrijke Start.

Colofon

Dit themadocument is in samenwerking met het Erasmus MC en het programma Gezond Opgroeien gemaakt. Het linkt naar diverse infosheets die samen met collega's van andere programma's van Pharos en met externe partners zijn opgesteld.

Pharos Utrecht, september 2023

Vormgeving: Zwerver grafische vormgeving

Redactie: Pharos